

*Kısa Süreler Özelinde Namaz Kırâatinde Lahn**

Lahn in Prayer Kiraat in Short Surahs

Öz

Nüzulünden itibaren Kur'ân okuyuşunda yapılabilecek her türlü hatayı (lahn) engellemek üzere büyük gayret sarf edilmiştir. Bu maksatla ehil üstatlarca okuyuş hatalarının üzerine durulmuş, ilgili eserlerde de Kur'ân kırâatinde sakınılması gereken noktalara işaret edilmiştir. Lahn konusu kaynaklarda lahn-ı celi ve lahn-ı hafî olmak üzere iki alt başlık altında incelenmiştir. Lahn-ı hafî, kıraat alanında belirli yeterliliğe sahip olanların fark edebileceği türden hataları ifade ederken, temel seviyede Kur'ân okuma bilgisine sahip kimselerin görebileceği yanlışlar lahn-ı celi kapsamında ele alınmıştır. Kelimenin aslında tağyire, manada değişime sebep olabileceği için bilhassa lahn-ı celi türünden hatalardan sakınılması önemlidir. Bu başlık altında yer alan harf/hareke değişimi, harflerin incelik/kalınlığına riâyet etmeme gibi hatalar, hatim vb. faaliyetlerde yapıldığı takdirde dahi çok mühim iken, aynı yanlışların namaz kırâati esnasında da ortaya çıkması, ifa edilen ibadetin makbuliyetine engel teşkil edebilmektedir. Bu çalışmada, namaz esnasında yapılan ve yapılabilecek kırâat hatalarının tespiti ve tashihi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, gerek derslerine girilen İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin okuyuşunda tespit edilen gerekse farklı şehirlerdeki muhtelif camilerde şahit olunan kırâat hataları saptanıp ne şekilde düzeltilmesi gerektiği ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu vesileyle mevcut yanlış okumaların detaylı biçimde tespit ve tashih edilmesi suretiyle yapılan/yapılması muhtemel hataları engellemeye vesile olabilmek maksadını güdülmüştür. Kur'ân-ı Kerim'de yer alan bütün sürelerdeki muhtemel hataların tespiti bu çalışmanın maksadını aşacağı için bazı kısa süreler ele alınmıştır. Bu bağlamda, namaz kırâatiyle ilgisi bulunan Tekbir, İstiâze-Besmele lafızları, Fatiha sûresi ve namazlarda okunması mutlak Kur'ân-ı Kerim'in son on süresinde (Fîl-Nâs Süreleri) yapılan yanlışlar tespit edilmiş, bunların ne şekilde düzeltilmesi gerektiği hususu açıklanmaya gayret edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kur'ân, Kırâat, Tecvîd, Lahn, Namaz.

Abstract

Since the first period, maximum effort has been made to prevent all kinds of mistakes that can be made in the reading of the Qur'an. Within the framework of these efforts within the scope of the subject of lahn, reading mistakes were emphasised by competent teachers, and the points to be avoided were pointed out in the relevant works. The subject of lahn is analysed in the sources under two sub-headings: lahn al-jalî and lahn al-khafî. While lahn al-khafî refers to the kind of mistakes that can be noticed by those who have certain competence in the field of qiraat, the mistakes that can be seen by those who have basic knowledge of reading the Qur'an are handled within the scope of lahn al-jalî. It is especially important to avoid mistakes of the lahn al-jali type, as they can cause a change in the meaning of the word and a change in the meaning. While the mistakes that can be mentioned under this heading, such as the change of letter/vowel and not respecting the thinness/thickness of the letters, are very important even if they are made in activities such as hatim etc. in daily life, the occurrence of the same mistakes during prayer is of particular importance because it may prevent the acceptability of the worship performed. In this study, it is aimed to identify and correct the qiraat mistakes that are made and can be made during prayer. In this context, it has been tried to identify the qiraat errors detected both in the reading of the students of the Faculty of Theology whose courses were attended and in various mosques in different cities and to express how they should be corrected. In this way, it is aimed to be instrumental in preventing the mistakes made / likely to be made by identifying and correcting the existing misreadings in detail. Since the determination of possible errors in all suras in the Qur'an al-kerim would exceed the purpose of this study, some short suras are discussed. In this context, the mistakes made in the words of Takbir, İstiâze-Besmele, Surah Fatiha and the last ten surahs of the Holy Qur'an al-kerim (Surahs Fîl-Nâs), which are related to the qiraat of prayer, have been identified and an effort has been made to explain how they should be corrected.

Keywords: Qur'ân, Qur'anic Recitation, Tajvid, Lahn, Prayer.

Fatih CANKURT

Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kur'ân Okuma ve Kıraat İlmi Ana Bilim Dalı
Assistant Professor Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Theology, Department of Qur'anic Recitation
fcankurt@mehmetakif.edu.tr
https://orcid.org/0000-0001-9352-429X
https://ror.org/04xk0dc21

* Bu makale, 28-30/06/2022 tarihlerinde gerçekleştirilen Uluslararası Korkut Ata Kongresi'nde sunulan "Namaz Kırâatinde Lahn" isimli tebliğden üretilmiştir.

Makale Türü-Article Type: Araştırma
Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi/Received: 08.10.2023
Kabul Tarihi/Accepted: 06.12.2023
Yayım Tarihi/Date Published: 31.12.2023

Atıf/Cite as: Cankurt, F. (2023). Kısa Süreler Özelinde Namaz Kırâatinde Lahn. *Turkish Academic Research Review*, 8 (4), 1577-1600.

Değerlendirme/Peer-Review: Ön İnceleme: İç Hakem (Editörler). İçerik İnceleme: İki Dış Hakem/Çift taraflı körleme. Single anonymized-One internal (Editorial Board). Double anonymized-Two external.

Benzerlik Taraması/Plagiarism Checks: Yapıldı-Turnitin/Yes-Turnitin.

Yayıncı/Published: Published by Mehmet ŞAHİN
Since 2016- Akdeniz University, Faculty of Theology, Antalya, 07058 Turkey.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. Fatih Cankurt

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / The author(s) has no conflict of interest to declare.

Finansman/Grant Support: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır. / The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Etik Bildirim/Complaints:
turkisharr@gmail.com

Telif Hakkı & Lisans/Copyright & License: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Giriş

Allah Teâlâ tarafından muhafaza edileceği bildirilen (el-Hicr 15/99) kitabımız Kur'ân-ı Kerîm, her devirde üzerine ihtimamla durulan bir mahiyette olagelmıştır. Hz. Peygamber devrinden itibaren müminler, Kur'ân kelimelerinde yapılabilecek en küçük bir hatayı dahi engelleme gayreti içerisinde olmuşlardır. Bu husustaki hassasiyet birçok rivâyette görülebilmektedir.¹ Kur'ân lafızları üzerinde yapılan hataları konu edinen lahn da bu hassasiyetin bir neticesi olarak tezahür eden mevzulardandır. Kırâat alimlerince önem verilen, hemen tüm kırâat kaynaklarında kendisine yer bulan lahn sözlükte, nağme, ezgi, gramer hatası gibi manalara gelmektedir. (Halil b. Ahmed; İbn Manzûr, 1990) Kırâat ilmi açısından ise, Kur'ân okurken yapılması muhtemel hatalarının incelendiği konu başlığıdır. (Dâni, 2000) Lahn-ı celî ve lahn-ı hafî olmak üzere iki kısımdan müteşekkildir. (İbnü'l-Cezeri, 1986)

1. Lahn-ı celî: Açık hata manasına gelmektedir. Hatanın açık olmasındaki ölçü, tecvid ilmine vakıf olan veya olmayan herkesin görebileceği nitelik taşımasıdır. Bu da kendi içinde 3 kısma ayrılmaktadır: (Çetin, 2003: 55-56; Aslan, 2003: 364-366; Tatlısu, 2021: 203-204; Tuncel, 2020: 110)

a. Harfte meydana gelen lahn-ı celî: Harflerin ibdâli, bir harfin yerine başka bir harf okunması, mevcut harfin (uzatma harfi vb.) okunmaması gibi hatalar bu kısım içinde yer almaktadır.

b. Harekede meydana gelen lahn-ı celî: Mevcut hareketin değiştirilmesi veya farklı okunmasıyla meydana gelen lahdır.

c. Sükûnda meydana gelen lahn-ı celî: Sakin halde bulunan harflere hareke vermek suretiyle yapılan hatalardır.

2. Lahn-ı Hafî: Gizli hata manasıdadır. Yalnız tecvid ilmini bilen kimselerin fark edebileceği vasıftaki hatalardır. (Çetin, 2003: 55-56) İki kısımdır:

a. Temel düzeyde tecvid bilgisine sahip olan kimselerin fark edebileceği hatalar: İhfâ, idğâm mea'l-ğunne, iklâb gibi kaidelerin ihlali bu türdendir.

b. Tecvid ilmine tümüyle hakim olan kimselerin görebileceği hatalar: Râ harfinin telaffuzu, Allah lafzının lâminin kalın/ince okunması gibi hatalar bu kısma örnektir.

Bu çalışmada, lahn kapsamında namaz kırâati hususu incelenecektir. Daha önce kaleme alınmış eserlerde (Tuğral, 2007; Muhammed b. Musa, 2021) bazı sürelerde dikkat edilmesi gereken noktalara işaret edilmiş ancak bu değerlendirmelerin dar kapsamda yapıldığı görülmüştür. Bu makalede ise, namazın aslı unsurlarından kırâat rûknünü doğrudan ilgilendiren Fatiha sûresi (Gürkan, 2013: 225-227) ve ardından okunması mutad kabul edilen Fil-Nâs arasındaki sürelerde yapılması muhtemel hatalar kapsamlı şekilde ele alınacaktır. Bunun yanında tekbir, istiâze ve besmele gibi namaz ibadetinde yeri olan (Demirci, 2001: 318-319; Köse, 2011: 341-343) maddeler incelenecektir.

İncelemeye bahis olan süreler ve ibareler, İlahiyat Fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin Kur'ân-ı Kerîm derslerindeki okuyuşlarında ve cami görevlilerinin namaz kırâatında müşahede edilen hatalara dayalı olarak

¹ Yedi harf konusunda en muteber rivayetlerden birinde Hz. Ömer'in Hişam b. Hakîm'in el-Furkân suresindeki âyetleri farklı şekilde okuyuşuna gösterdiği tepki bu hususa örnek olarak zikredilebilir. İlgili rivayet için bk. Buhârî, *Fedailu'l-Kur'ân*, 5.

değerlendirilecektir. Bu değerlendirme ve tavsiyeler, alanla alakalı mevcut kaynaklara istinad eden malumat yanında üstatlarımızdan aldığımız eğitim esnasında edindiğimiz şifâhî bilgiler dikkate alınarak yapılacaktır.

Buradaki amaç, görülmeyen/görülemeyen hataların görülebilir olmasını sağlamak, bunların nasıl düzeltileceği hususunda öneriler sunmaktır. Her ne kadar Kur’ân-ı Kerîm eğitiminde hataların düzeltilme usulü müşâfêhe temelli olsa da bu ve benzeri çalışmaların hatırlatıcı bir mahiyet taşıdığı, fayda sağladığı muhakkaktır. Bu doğrultuda, öncelikle namazın tâlî unsuru şeklinde nitelendirebileceğimiz; istiâze, besmele ve tekbir lafızlarında yapılan yanlışlara, akabinde Fatiha ve Fîl-Nâs arasındaki sûrelerde yanlış okunabilen yerlere işaret edilecek, hataların nasıl düzeltileceği noktasında önerilerde bulunulmaya gayret edilecektir.

1. Tekbir- İstiâze- Besmele Lafızlarında Yapılan Hatalar

Tekbir, istiâze ve besmele, namazın aslî unsurlarından olmasa da hoca vasfını haiz kimselerin telaffuzlarına dikkat etmesi gereken lafızlardandır. Ehemmiyetine binaen mezkûr lafızlarda yapılabilecek hatalara bu kısımda işaret edilmeye çalışılacaktır.

1.1. Tekbir

اللَّهُ أَكْبَرُ

اللَّهُ: Baştaki hemze (إ) kalın değil mutlaka ince sesle, yalnız ortadaki ل kalın sesle okunmalı, “Allâhu” şeklinde kalın seslendirilmemelidir.

• harfî ح harfî gibi telaffuz edilmemelidir.

أَكْبَرُ: Baştaki hemze (أ) teshil² edilmeden okunmalı, ك harfî Türkçe’de olduğu gibi dilin ön kısmından değil dilin arka kısmından (İbnü’l-Cezerî, 2007: 31), ince bir sesle telaffuz edilmelidir.

ب harfî yumuşak şekilde و veya م gibi değil dudakları birbirinden sert şekilde ayırarak seslendirilmeli, “bar” şeklinde kalın okunmamalıdır.

ر harfî ince değil kalın sesle okunmalıdır.

اللَّهُ أَكْبَرُ: İki kelime arasında geçiş yaparken, • ve hemze (إ) harflerinin birbirine karışmaması için dikkat edilmeli, • yutulmadan, belirgin şekilde talffuz edilmeli, ikinci harf olan hemze ise vurguyla okunmalıdır. Aksi takdirde “Ellâhüvekber”, “Ellâvüvekber” şeklinde yanlış okuyuşlar ortaya çıkabilmektedir.

1.2. İstiâze

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

أَعُوذُ: Hemze (أ), ع ve ذ harfleri kalın değil ince sesle okunmalıdır. aûzu şeklindeki telaffuzdan imtina edilmelidir.

ع harfinden sonraki med harfine (و) dikkat edilmeli, 1 elif miktarı uzatılarak okunmalı, ذ harfinin peltek olduğu (İbnü’l-Cezerî, 2007: 33) bilinerek telaffuz edilmelidir.

² Teshil, sert bir telaffuz yapısına sahip hemzenin yumuşatılması, • harfine benzer şekilde okunmasıdır. bk. Durmuş, 1998, 17/192.

بِاللَّهِ: Allah lafzının ortasındaki ل kalın değil ince sesle okunmalıdır. ه harfî ح harfî gibi telaffuz edilmemelidir.

بِاللَّهِ مِنْ: İki kelimenin ayrı olduğuna işaret için م harfine vurgu yapılarak ه harfinden ayrılmalı, “بِاللَّهِ مِنْ” şeklinde bitişik okunmamalıdır.

الشَّيْطَانِ: ش harfinde şedde olması hasebiyle hızlıca geçilmemeli, ancak kalın veya boğuk bir sesle okumaktan da kaçınılmalıdır. Kelime ortasındaki sakın ي harfini harekeli gibi “şeyetâni” şeklindeki telaffuzdan kaçınılmalıdır.

ط harfî ince değil mutlaka kalın sesle okunmalı (İbnü'l-Cezerî, 2007: 33), ت gibi sert şekilde telaffuzdan da kaçınılmalıdır.

الرَّجِيمِ: ر harfî mutlaka kalın sesle okunmalı, şeddeli olduğu için hızlıca geçilmemelidir.

ج harfî, Türkçe’de kullanılan C harfî gibi dilin ön kısmından değil dilin ortasından ince (İbnü'l-Cezerî, 2007: 32) şekilde telaffuz edilmelidir.

1.3. Besmele

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ: kelimesindeki س harfinin sesi bir miktar akıtılarak telaffuz edilmelidir.

لله: kelimesindeki ل harfî öncesi meksûr olması sebebiyle ince okunmalıdır. ه harfî ح harfî gibi seslendirilmemelidir.

الرَّحْمَنِ: ر harfî kalın bir sesle ve şeddeli olduğu dikkate alınarak telaffuz edilmeli, ح harfinde ه harfî gibi seslendirmekten kaçınılmalı, م harfî ise kalın değil ince sesle okunmalıdır.

2. Kısa Sûrelerde Yapılan Hatalar

Kılınan namazların geçerli olabilmesi için, farzlarının ve vaciplerinin yerine getirilmesi elzemdir. Bu noktada namazın farzlarından olduğunu bildiğimiz kırâat şartının tamamlanabilmesi için Fatiha ve ardından zamm-ı sûre adı verilen bir sûre veya âyet/âyetler okunmak durumundadır. (Gürkan, 2013: 225)

Fatiha sûresi sonrasında genelde, halk dilinde namaz sûreleri olarak da nitelenen Fîl-Nâs arasındaki sûreler okunduğu için, bu kısımda mezkûr sûrelerde yapılan ve yapılması muhtemel hatalara işaret edilecek, nasıl düzeltilebileceği hususu işlenmeye gayret edilecektir.

2.1. Fatiha Sûresi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (۱) الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (۲) الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (۳) مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ (۴) إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (۵) إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (۶) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ (۷)
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

الْحَمْدُ: sakın haldeki ل ve م harflerine hareke verilmemeli, ح harfinin telaffuzu ه harfî ile karıştırılmamalıdır. د harfî du şeklinde kalın değil ince ses ile okunmalıdır.

لله: lafız ortasındaki ل harfî, öncesi meksûr olması sebebiyle ince okunmalı, ه harfî ح harfî gibi seslendirilmemelidir.

رَبِّ: ر harfî kalın okunmalı, ب harfî telaffuzda akıtılmamalıdır.

الْعَالَمِينَ: ل harfine ve vakıf yaparken sondaki ن harfine hareke verilmemelidir. ع harfî kalın değil ince sesle telaffuz edilmelidir. Bu kelimedeki ع harfini doğru telaffuz etme çabasıyla, harften önce bir hemze ilave edilerek ve ع sakin kılınarak “الْعَالَمِينَ” şeklindeki bitir okuyuştan kaçınılmalıdır.

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Her iki kelimedeki ر harfleri mutlaka kalın okunmalı, ر harfî telaffuz edilirken birden çok ر gibi okunmamalı, ر harfinin yumuşak bir harf olduğu bilinerek telaffuz edilmelidir. (İbnü'l-Cezerî, 2007: 32)

الرَّحْمَنِ: ر harfî kalın, ح harfî • harfî gibi telaffuz edilmemeli, م harfî kalın okunmamalıdır.

الرَّحِيمِ kelimesindeki ح harfî • harfî gibi okunmamalıdır.

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

مَالِكِ kelimesindeki م kesinlikle ince okunmalı, ك harfini dilin ön kısmından değil dilin arka kısmından telaffuz edildiğinden ve ince okunduğundan emin olunmalıdır. “Kı” şeklinde kalından inceye doğru bir telaffuzdan kaçınılmalıdır.

يَوْمِ: و harfî dudaklar mutlaka önde olacak şekilde telaffuz edilmelidir.

الدِّينِ: د harfinde tüm meksûr ince harflerde olması gerektiği gibi “dı” şeklinde kalından inceye sesle telaffuzdan kaçınılmalı, ت harfî gibi sert okunmamalıdır.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

إِيَّاكَ harfindeki şedde belli edilmeli ancak bunu yaparken harf ezilmemeli ve kesinlikle kalın değil ince şekilde okunmalı, ك harfî dilin arka kısmından telaffuz edilmelidir.

نَعْبُدُ: ن harfî ince ses ile, ع harfî boğazın ortası bir miktar sıkılmak suretiyle ve beyniyye sıfatı³ gereği akıtılarak, ب ve د harfleri de kesinlikle ince sesle okunmalıdır.

نَسْتَعِينُ: ت harfî د harfî gibi yumuşak şekilde okunmamalı, ع harfinde de hemze benzer telaffuzdan kaçınılmalıdır.

إِيَّاكَ نَعْبُدُ ve وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ kelimelerini okurken ikinci kelimeler; (نَسْتَعِينُ ve نَعْبُدُ) vurgu yapılmak suretiyle öncesinden ayrılmalı, “كَنَسْتَعِينُ” veya “كَنَعْبُدُ” şeklinde bitişik bir okuyuştan uzak durulmalıdır.

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

إِهْدِنَا: ه harfî ح ile karıştırılmamalı, ن harfinin telaffuzu mutlaka ince olmalıdır. Burada ince harflerden biri olan ن, genellikle arkasından gelen ص harfinin kalınlığına uydurularak “nassırâta” şeklinde kalın okunmaktadır ki bu yanlıştan uzak durulmalı, doğru telaffuz için çaba sarf edilmelidir.

الصِّرَاطِ: ص harfinin kalınlığına mutlaka riâyet edilmeli, س harfî ile karıştırılmamalıdır ve tüm meksûr kalın harflerde olması gerektiği şekilde, kalından inceye doğru bir ses ile⁴ okunmalıdır. ر kalın okunmalı, ط harfî ت harfî

³ Beyniyye, sesin ne tamamen akıtılması ne de tamamen tutulması olarak tarif edilir. bk. Küçük, 2017: 69.

⁴ Buradaki ص harfinde olduğu gibi tüm meksûr isti'la harflerinin kalından inceye meyilli okuyuşunu tatbikini kolaylaştırmak için yanına sakin bir ي harfî koyar gibi “sıy” şeklinde okumak mümkündür.

gibi sert bir sesle değil daha yumuşak ve kalın şekilde telaffuz edilmelidir. Zira bu harf genellikle ya kalın ت şeklinde ya da د harfi gibi okunmaktadır.

المُسْتَقِيم: ل harfinin inceliğine dikkat edilmelidir. Zira önceki kelimenin sonundaki ط harfi kalın olduğu için bu kalınlık ل harfine de sirâyet ettirilebilmektedir. Yine ل harfindeki sükuna dikkat ederek okunmalı ve hareke sesi verilmemelidir. ت harfinin sert ve ince bir harf olduğu unutulmadan telaffuz edilmeli, meksur haldeki ق harfi dil kökünden ve kalından inceye doğru bir ses ile şeklinde okunmalıdır.

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

صِرَاطَ: yukarıda aynı kelime için ifade edilen hususlara riâyet edilmelidir.

الَّذِينَ: ذ harfi mutlaka peltek ve ince bir ses ile okunmalıdır.

أَنْعَمْتَ: ن ve م harflerine kesinlikle hareke verir şekilde okunmamalı, ت harfi de د harfi gibi yumuşak telaffuz edilmemelidir.

عَلَيْهِمْ kelimesinde durulmayıp vasl edildiğinde م harfine hareke verir biçimde okunmamalıdır. Eğer bu kelime vakfedilirse de buranın âyet sonu olması noktasında kurra arasındaki ihtilaftan dolayı (Işık, 1995: 252), ّ durağı olmasına rağmen, geriden alınmaya gerek olmadığı bilinmelidir.

غَيْرِ: غ harfi kesinlikle ق harfi gibi sert okunmamalı, ر harfi “rı” şeklinde kalından inceye doğru değil mutlak ince bir ses ile “ri” şeklinde okunmalıdır.

الْمَغْضُوبِ: ل harfine hareke verilmemeli, م harfi de arkasından gelen غ harfinin kalınlığından etkilenerek kesinlikle kalın telaffuz edilmemelidir. غ harfi ق gibi olmamalı, ض harfi mutlaka kalın bir ses ile ve dilin önü ve üstünden değil yan kısmından telaffuz edilmelidir.

Bu kelime özellikle teravihlerdeki okuyuşlarda ض harfinden sonra gelen harf-i meddin ihlal edilerek med olmaksızın “الْمَغْضُوبِ” şeklinde okunduğuna şahit olunabilmektedir ki lahn-ı celî olan bu önemli hatadan uzak durulmalıdır.

عَلَيْهِمْ وَ: م harfine hareke verilmemelidir. م ve و harfleri dudak harfi olduğu için bu harfleri birbirinden ayırmaya, ızhâr edilmeye dikkat edilmeli, “عَلَيْهِمْ” şeklinde idgâm ile okunmamalıdır. Zira burada ızhâr-ı şefevî⁵ mevcuttur. Izhâr yaparken de sekte olmamasına dikkat edilmeli, harflerin arası tamamen ayrılmamalıdır.

وَلَا الضَّالِّينَ: و harfinde dudak mutlaka önde olmalı, ل harfinden ض harfine geçerken lamın ince ses ile okunmasına ve ض harfinin mutlaka kalın okunmasına dikkat edilmelidir. Burada medd-i lâzım olduğunu bilerek 4 elif miktarı, hızlı okuyuşlarda ise en az 3 elif miktarı uzatılması gerektiği unutulmamalıdır. (Cüreysi, 2018: 283) ل harfinin inceliğine dikkat ederek “liîn” şeklinde kalından inceye ses ile okunmamalıdır.

2.2. Fîl Sûresi

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ (۱) أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ (۲) وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ (۳) تَزْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ (۴) فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ (۵)

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ

⁵ Sakin م sonrasında م ve ب dışında herhangi bir harf gelirse ızhâr-ı şefevî olur. bk. İbnü'l-Cezerî, 2/26.

الْم: Sakin olan م harfine hareke verilmemelidir.

تَر: ر harfi kalın okunmalıdır.

كَيْفَ فَعَلَ: Aynı harekeli iki aynı harf (ف) yan yana geldiği için bunların ayrı kelimelerde olduğunu ızhat etmek için ikinci ف vurgu ile okunmalıdır.

ع harfi kalın okunmamalıdır.

بِأَصْحَابِ: ص harfi س gibi değil kalın okunmalı, bunu yaparken de hemze (أ) kalınlaştırılıp “ashâbi” şeklinde okunmamalıdır. ح harfi mutlaka ince sesle telaffuz edilmelidir.

الْفِيلِ: ل harfine hareke verilmemelidir.

الْمَ يَجْعَلُ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ

الْم: Sakin olan م harfine hareke verilmemelidir.

يَجْعَلُ: ج harfindeki kalkale,⁶ harfin mahrecine uygun şekilde uygulanmalı, ع harfi ince sele okunmalı, sakın haldeki ل harfine de hareke verilmekten kaçınmalıdır.

كَيْدَهُمْ: ك harfinin telaffuzuna dikkat edilmeli, sakın haldeki م harfine hareke verilmemelidir.

تَضْلِيلٍ: ض harfini ince okumaktan imtina etmeli ancak bunu yaparken ت harfini kalınlaştırmaktan da kaçınılmalıdır. Vakf halinde kelime sonundaki sakın halde bulunan ل harfine hareke verilmemelidir.

وَأَرْسَلْ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ

وَأَرْسَلْ: ا ince ر harfi kalın س harfi de ince okunmalı, hususen ر harfini ince telaffuz etmemelidir.

عَلَيْهِمْ: ع harfi ince telaffuz edilmeli, م harfine hareke verilmemelidir.

طَيْرًا: ط ve ر harfleri mutlaka kalın okunmalı, ط harfi ت gibi veya د gibi telaffuz edilmemelidir. Kelime sonunda bulunan tenvindaki sakın ن harfinin inceliği mutlaka ızhar edilmeli, harekeli gibi de okunmamalıdır.

أَبَابِيلَ: ب harfi kalın değil ince sesle okunmalıdır.

تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ

تَرْمِيهِمْ: ت ince ر kalın okunmalı, ه harfi ح gibi telaffuz edilmemeli, م ve ب arasındaki ihfâ-i şefevî sebebiyle 1.5 elif (en az 1 elif) miktarı tutulmalıdır.⁷

بِحِجَارَةٍ مِنْ: ح harfi ه gibi olmamalı, ر harfi ise kalın okunmalıdır, kelime sonundaki tenvidden sonra م harfi geldiği için idğâm mea'l-ğunne⁸ yapılmalı, 1.5 elif (en az 1 elif) miktarı tutulmalıdır.

مِنْ سِجِّيلٍ: Sakin ن sonrası س harfi geldiği için ihfâ⁹ yapılmalı, 1.5 elif (en az 1 elif) miktarı tutulmalıdır.

⁶ Kalkale, sakın şekilde gelen “د، ج، ب، ق، ط، ب” harflerinin vurgulu, kuvvetli bir ses işitilecek şekilde okunmasıdır. bk. İbnü'l-Cezerî, 1986, 227.

⁷ Sakin م sonrasında ب harfi gelirse İhfâ-i şefevî olur. bk. ed-Dimyâtî, 2006, 48.

⁸ Sakin ن sonrasında “ن، م، و، ي، ا” harflerinden birisi harekeli olarak gelirse idğâm mea'l-ğunne olur. bk. İbnü'l-Cezerî, 1986, 238.

⁹ Sakin ن sonrasında “ت، ث، ج، د، ذ، ز، س، ش، ص، ض، ط، ظ، ف، ق، ك” harflerinden birisi harekeli olarak gelirse İhfâ olur. bk. ed-Dâni, 2007, 5/86.

*İhfâ yapılırken dilin damağa yapıştırıldığı veya dilin kabartılarak İhfâ esnasında sesin kalınlaştırıldığı görülebilmektedir. İhfâlarda dil mutlaka damaktan ayrılmalı ve arkasından hangi harf gelirse gelsin ince bir ses ile okunmalıdır. Doğru uygulama için mutlaka fem-i muhsin¹⁰ bir üstada müracaat edilmelidir.

فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ

ع: فَجَعَلَهُمْ harfi a şeklinde kalın değil ince şekilde telaffuz edilmeli, sakın haldeki م harfine hareke verilmemelidir.

ع harfinin inceliğine dikkat edilmeli, ص harfi س gibi okunmamalıdır. Kelime sonundaki tenviden sonra م geldiği için idğâm mea'l-ğunne yapılmalı, 1.5 elif (en az 1 elif) miktarı tutulmalıdır. (Cüreysî, 2018: 255)

مَأْكُولٍ: Sakın haldeki ا ve ل harflerine hareke verilmeden okunmalıdır.

2.3. Kureyş Sûresi

لَا يَلْفِيفُ فَرِيثٍ (۱) اِيْلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ (۲) فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ (۳) الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَأَمَّنَّهُمْ مِنْ خَوْفٍ (۴)

لَا يَلْفِيفُ فَرِيثٍ

لَا يَلْفِيفُ kısmında, hemzeyi ي harfine ibdal¹¹ ederek veya teshil ederek okumaktan kaçınılmalı, fetha harekeli ikinci ل harfi ince okunmalı, “lâ” şeklinde kalın okunmamalıdır.

ق: فَرِيثٍ harfi harfi gibi telaffuz edilmemeli, ر harfi kalın sesle okunmalı, kelime sonunda medd-i lîn olduğu için en az 1 elif miktarı ي harfinin üzerinde uzatma yapılmalıdır. (Cüreysî, 2018: 299)

اِيْلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ

اِيْلَافِهِمْ: Baştaki hemze hızlı geçilmeden 1 elif miktarı uzatılarak okunmalı, ل harfi kalın değil ince telaffuz edilmelidir.

رِحْلَةَ: Meksûr ر harfi ri şeklinde veya kalın sesle değil ince ses ile okunmalı, ح harfinin telaffuzuna özen gösterilmelidir.

الشِّتَاءِ: Harf-i medden (l) sonra ء geldiği için medd-i muttasıl olması sebebiyle 4 elif (en az 2 elif) miktarı uzatılarak okunmalıdır. (Cüreysî, 2018: 276)

وَالصَّيْفِ: ص harfi س gibi okunmamalı, kelime sonunda medd-i lîn olduğu için en az 1 elif miktarı ي harfinin üzerinde uzatma yapılmalıdır.

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ

فَلْيَعْبُدُوا: Sakın ل harfine hareke verilmemeli, ب ve د harfleri budû şeklinde kalın değil ince sesle okunmalıdır.

رَبِّ: ر harfi kalın okunmalıdır.

هَذَا: ه harfi kalın değil ince telaffuz edilmeli, ذ harfinin peltek şekilde telaffuzuna dikkat edilmelidir.

ي: الْبَيْتِ: Sakın ل harfine hareke verilmemeli, kelime sonunda medd-i lîn olduğu için en az 1 elif miktarı ي harfinin üzerinde uzatma yapılmalıdır.

¹⁰ Fem-i muhsin: Kurân-ı Kerîm’i en doğru şekilde okuma ve okutma yetisine sahip kimseyi ifade eder. bk. Bakırcı, 2020: 13.

¹¹ İbdal, bir harfin yerine başka bir harfin getirilmesini ifade eder. bk. Sarı, 1999: 263.

الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَأَمَّنَّهُمْ مِنْ خَوْفٍ

الَّذِي: harfinin peltek olduğu bilinerek telaffuzuna hususiyet gösterilmelidir, med harfinden (ي) sonra hemze (إ) geldiği için medd-i munfasıl olması sebebiyle 4 elif (en az 1 elif) miktarı uzatılmalıdır. (Cüreysî, 2018: 279)

أَطْعَمَهُمْ: Baştaki hemzede (إ) teshil yapmaktan kaçınmalı, harf ince ses ile telaffuz edilmelidir. ط harfi ise kalın okunmalıdır. ع harfi a sesiyle değil, ince şekilde seslendirilmelidir. Kelime sonundaki sakin م harfinden sonra harekeli م gelmesi sebebiyle idğâm-ı misleyn mea'l-ğunne olduğu için 1.5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır. (Cüreysî, 2018: 266)

مِنْ جُوعٍ: Sakin ن sonrası ج harfi geldiği için ihfâ yapılmalı, 1.5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır. ج harfinin ince harf olduğuna dikkat edilmeli “cû” şeklinde kalın okumaktan kaçınmalı, ع harfi de hemze gibi telaffuz edilmemelidir.

جُوعٍ وَأَمَّنَّهُمْ: Tenvinli ع harfinden sonra و geldiği için idğâm mea'l-ğunne olması sebebiyle 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalı, hemze kesinlikle ince sesle okunmalıdır.

*İdğâm mea'l-ğunnedeki ğunnenen kastın harfin üzerinde sadece bir miktar beklemekten ibaret olmadığı unutulmamalıdır. Ğunne yaparken sesin ağzın gerisine doğru, genize aktarılması gerekmektedir. Özellikle vav ve ي harflerinin idğâmında bu eksik uygulama çok yapılabildiği için azami dikkat gösterilmelidir.

وَأَمَّنَّهُمْ مِنْ: harfinde dudaklar ileride olmalı, hemzeyi mutlaka ince sesle okunmalıdır. Sakin م harfinden sonra harekeli م gelmesi sebebiyle idğâm-ı misleyn mea'l-ğunne olduğu için 1.5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır.

مِنْ خَوْفٍ: Sakin ن sonrası خ harfi geldiği için ızhâr¹² olması sebebiyle burada ğunnesiz, tutulmadan okunmalı, hareke verilmemelidir. Kelime sonunda medd-i lîn olduğu için en az 1 elif miktarı و harfinin üzerinde uzatma yapılmalıdır. Kelime sonundaki ف harfi de okuyuşta gösterilmeli, yutulmamalıdır.

2.4. Maun Sûresi

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّينِ (۱) فُذِّكَ الَّذِي يَدْعُ الْبَيْتِيمِ (۲) وَلَا يَخْضُ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ (۳) فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ (۴) الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ (۵) الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُونَ (۶) وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ (۷)

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالذِّينِ

أَرَأَيْتَ: أ ince, ر kalın, ikinci أ ince okunmalıdır.

الَّذِي: harfinin peltek olduğu bilinerek telaffuzuna hassasiyet gösterilmelidir.

يُكَذِّبُ: harfinin peltek telaffuzuna dikkat edilmeli, ب harfi bu şekilde kalın değil ince sesle okunmalıdır.

فُذِّكَ الَّذِي يَدْعُ الْبَيْتِيمِ

فُذِّكَ: harfini peltek ve ince sesle okunmalıdır.

الَّذِي: harfinin peltek olduğu bilinerek telaffuzuna hususiyet gösterilmelidir.

¹² Sakin ن sonrasında “ع-ح-خ-غ” harflerinden birisi harekeli olarak gelirse ızhâr olur. bk. ed-Dimyâtî, 2006, 31.

يُؤْعُ: د harfi ince sesle okunmalı, ع harfi beyniyye sıfatı gereği ses bir miktar akıtılarak ve ince şekilde telaffuz edilmelidir.

الْيَتِيمَ: Sakin ل harfine hareke verilmemelidir.

وَلَا يَخْضُ عَلَى طَعَامِ الْمُسْكِينِ

وَلَا harfinde dudaklar önde olmalı, ل harfi kalın değil ince sesle okunmalıdır.

يَخْضُ ح harfi kalın değil ince telaffuz edilmeli, ض harfi ط harfi gibi sert şekilde okunmamalı, istitâle¹³ sıfatı gereği harfin sesi bir miktar akıtılmalıdır.

عَلَى: ع ve ل kalın değil ince sesle okunmalıdır.

طَعَامِ: ط harfi kalın, ع harfi ince telaffuz edilmelidir.

الْمُسْكِينِ: Sakin ل harfine hareke vermekten sakınılmalı, ك harfinin telaffuzuna dikkat edilmelidir.

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ

فَوَيْلٌ: ف ve و harflerinin ikisi de dudak harfleri olduğu için telaffuzlara dikkat edilmeli, و harfinde dudaklar mutlaka ileride, ف harfinde ise geride olmalıdır. Kelime sonundaki tenviden sonra harekeli ل harfi geldiği için idğâm bilâğunne¹⁴ olduğu için ğunnesiz, tutulmadan idğâm yapılmalıdır.

لِلْمُصَلِّينَ: Sakin ل harfine hareke verilmemelidir. م harfi ince, ص harfi kalın sesle okunmalıdır. ل harfinde de “lın” şeklinde kalından inceye ses geçişi olmamalıdır.

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ

الَّذِينَ: ذ harfinin peltek olduğu bilinerek telaffuzuna hassasiyet gösterilmelidir.

هُمْ: Sakin م harfine hareke verilmemelidir.

عَنْ: ع harfi ince okunmalı, sakin ن sonrası ص harfi geldiği için ihfâ yapılmalı, 1.5 elif (en az 1 elif) miktarı tutulmalıdır. Buradaki ihfâyı tatbik esnasında dilin kabartılarak sesi kalınlaştırmaktan kaçınılmalıdır.

صَلَاتِهِمْ: ص harfi kalın ancak ل harfi ince sesle telaffuz edilmelidir.

سَاهُونَ: س ve ه harfleri kalın değil mutlaka ince okunmalıdır.

الَّذِينَ هُمْ يَرَاُونَ

الَّذِينَ: ذ harfinin peltek olduğu bilinerek telaffuzuna dikkat edilmelidir.

هُمْ: Sakin م harfine hareke verilmemelidir.

يَرَاُونَ: ر harfi kalın, hemze (و) ince sesle okunmalıdır. Med harfiyle (ل) hemzenin (و) aynı kelime içinde gelmesi sebebiyle medd-i muttasıl olduğu için 4 elif (en az 2 elif) miktarı uzatılarak okunmalıdır.

وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ

¹³ ض harfine mahsus bir sıfat olup dilin yan tarafının başından sonuna kadar sesin uzamasını ifade eder. bk. Küçük, 2017: 69.

¹⁴ Sakin ن sonrasında “ر، ل” harflerinden birisi harekeli olarak gelirse idğâm bilâğunne olur. bk. İbnü'l-Cezerî, 2/23.

وَيَمْنَعُونَ: Sakin م tutulmadan ve hareke verilmeden okunmalı, ع harfi ise kalın değil ince sesle telaffuz edilmeli, özellikle hızlı okuyuşlarda ع harfinden sonra gelen med harfine (و) dikkat edilmeli 1 elif miktarı uzatılmalıdır.

الْمَاعُونَ: Sakin ل harfine hareke verilmemeli, م ve ع harfleri kesinlikle kalın değil ince sesle telaffuz edilmelidir.

2.5. Kevser Sûresi

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ (۳) فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ (۲) إِنْ أَعْطَيْنَاكَ الْكُوْثُرَ (۱)
إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكُوْثُرَ (۱)

إِنَّا: Müşedded ن harfinde idğâm-ı misleyn mea'l-ğunne olması sebebiyle 1.5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır. Harf-i med sonrasında hemze (إ) ayrı kelimedede geldiği için medd-i munfasıl olduğu dikkate alınarak 4 elif (en az 1 elif) miktarı uzatılarak okunmalıdır.

أَعْطَيْنَاكَ: hemze ince sesle okunmalı, teshil¹⁵ edilerek telaffuzdan kaçınılmalıdır. ع harfi hemze gibi veya uzatma harfine ibdal edilerek okunmamalı, beyniyye sıfatı gereği sesi bir miktar akıtılmalı, ط harfi kalın okunmalı, ن ise mutlaka ince sesle telaffuz edilmelidir.

الْكُوْثُرُ: Sakin ل harfine hareke verilmemeli, ك ve و harflerinin telaffuzlarına dikkat edilmelidir. ث harfi peltek ve ince, ر harfi ise kalın okunmalıdır.¹⁶

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ

فَصَلِّ: ف ince, ص kalın, ل da ince sesle okunmalıdır.

لِرَبِّكَ: ر harfi kalın okunmalı ك harfinin telaffuzuna dikkat edilmelidir.

فَصَلِّ لِرَبِّكَ: Aynı harekeli iki aynı harf (ل) yan yana geldiği için, ayrı kelimelerde olduğunu izhar için ikinci ل harfine vurgu yapılmalı, “لِرَبِّكَ” şeklinde okuyuştan kaçınılmalıdır.

وَأَنْحَرْ: و harfinde dudaklar ileride olmalı, sakın nun harfindeki izhâr dolayısıyla tutulmadan okunmalı ve hareke vermekten kaçınılmalıdır. ح harfi ۵ gibi telaffuz edilmemeli, ر harfi kalın okunmalıdır. (Cüreysi, 2018: 253)

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ

إِنَّ: Şeddeli ن harfinde idğâm-ı misleyn mea'l-ğunne olması sebebiyle 1.5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır. ن harfi uzatılmadan okunmalıdır.

شَانِئَكَ: ش harfi kalın değil ince sesle okunmalı, hemzeyi (۶) teshil ederek veya ي harfine ibdal ederek okumaktan kaçınılmalı, ك harfinin telaffuzuna da ihtimam gösterilmelidir.

هُوَ الْأَبْتَرُ: ه harfi ۵ ile karıştırılmamalı, sakın ل harfine hareke verilmemelidir. ب harfindeki kalkalenin önceki harfin harekesine uygun şekilde uygulanmasına ihtimam gösterilmeli, ت harfi ince, ر harfi ise kalın okunmalıdır.

2.6. Kâfirûn Sûresi

¹⁵ Teshil, sert bir telaffuz yapısına sahip hemzenin yumuşatılması, ۵ harfine benzer şekilde okunmasıdır. bk. Dimyâtî, *İthafü fudalâi'l-beşer fi'l-kırâati'l-erbeate aşer*, 381.

¹⁶ Önceki kelimenin sonundaki ك harfinin bu kelimenin başında olduğu izlenimini verecek şekilde, “كَالْكُوْثُرُ” okunmaktan kaçınılmalıdır.

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ﴿١﴾ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ﴿٢﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٣﴾ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ ﴿٤﴾ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ﴿٥﴾ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ﴿٦﴾
قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ

قُلْ: Sakin ل harfine hareke verilmemeli, kelime “De ki” şeklindeki manasına işaretten vurgulu okunmalıdır.

يَا أَيُّهَا: Harf-i medden (l) sonra hemze (î) ayrı kelimelerde geldiği için medd-i munfasıl olur ve 4 elif (en az 1 elif) miktarı uzatılması gerekir. Kelime başındaki hemze, kat‘ hemzesi¹⁷ (î) olduğu için kesinlikle teshil edilerek okumaktan kaçınılmalı, bunun için hemze vurgulu okunmalıdır.

أَيُّهَا: ه harfini okurken kalın değil mutlaka ince telaffuz edilmelidir.

الْكَافِرُونَ: Sakin ل harfine hareke verilmemeli, ك harfi ince, ر harfi kalın okunmalı, sondaki ن harfinin inceliği okuyuşta mutlaka gösterilmelidir.

لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ

لَا: Kesinlikle kalın okunmamalıdır. Ardından ا gelmesi sebebiyle medd-i munfasıl olur, 4 elif (en az 1 elif) miktarı uzatılması gerekir.

أَعْبُدُ: Baştaki kat‘ hemzesi (î) yutulmamalı, teshil edilmemeli, ع harfinin telaffuzuna ihtimam gösterilmelidir; “aâbudu” şeklindeki okuyuşta sakınılmalıdır. ب ve د harflerinin ince sesle telaffuz edilmesine dikkat edilmelidir.

مَا: م harfi kalın değil ince sesle telaffuz edilmelidir.

تَعْبُدُونَ: ت harfi ince okunmalı, ع harfi boğazın ortasından telaffuz edilmeli, taâbudûn şeklinde uzatarak bir okuyuşta uzak durulmalıdır. ب ve د harfleri mutlaka ince sesle okunmalıdır.

وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ

وَلَا: و harfinde dudaklar önde olmalı, ل kesinlikle kalın okunmamalıdır. Ardından ا gelmesi sebebiyle medd-i munfasıl olur, 4 elif (en az 1 elif) miktarı uzatılması gerekir.

أَنْتُمْ: Baştaki kat‘ hemzesine (î) dikkat edilmeli, sakın ن sonrasında ت harfi geldiği için ihfâ yapılmalı, 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutulmalıdır. Sondaki sakın م harfine hareke verilmemelidir.

عَابِدُونَ: ع harfi ince sesle telaffuz edilmeli, د harfini de kalın okumaktan kaçınılmalıdır.

مَا: م harfi kalın değil ince sesle telaffuz edilmelidir.

أَعْبُدُ: Baştaki kat‘ hemzesi (î) vurgu ile okunmalı, ع harfinin telaffuzuna ihtimam gösterilmelidir. Kelime sonunda د harfindeki kalkale kalın değil ince, öncesindeki harfin harekesine uygun bir sesle uygulanmalıdır.

وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ

وَلَا: ل kalın okunmamalıdır. Ardından ا gelmesi sebebiyle medd-i munfasıl olur, 4 elif (en az 1 elif) miktarı uzatılması gerekir.

¹⁷ Kat‘ hemzesi, kelime başlarında bulunan, kendisinden öncekine birleştirildiği zaman dahi okunması gereken hemzelerdir. bk. Durmuş, 1998, 17/193.

أنا: Baştaki kat' hemzesi (ا) vurgulu okunmalı, ن harfinden sonra önünde her ne kadar elif bulunsa da uzatılmadan okunmalıdır.

عَابِدٌ مَا: ع harfi ince sesle telaffuz edilerek med ile (uzatılarak) okunmalıdır. Tenvinden sonra م harfi geldiği için idğâm mea'l-ğunne olması sebebiyle 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır. م harfi de kesinlikle ince sesle telaffuz edilmelidir.

عَبْدُكُمْ: ع harfi boğazın ortasından ve ince sesle telaffuz edilmelidir. د harfinden sonra ت harfi geldiği için idğâm-ı mütecâniseyn olmasından dolayı د harfi ت harfine katılarak عَبْدُكُمْ şeklinde okunmalıdır.

لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ

لَكُمْ: ك telaffuzuna dikkat edilmeli, ince sesle okunmalı, sakın م harfine hareke vermekten kaçınılmalıdır.

دِينُكُمْ: ن ve ك harfleri kalın değil ince sesle okunmalıdır.¹⁸ Sakin م harfine hareke verilmemelidir.

و: و harfinde dudaklar ileride olmalıdır. Burada dudak harflerinden sakın م harfinin ardından yine dudak harfi olan و gelmesi sebebiyle için ızhâr-ı şefevî olduğu dikkate alınarak tutarak veya idğâm ederek telaffuzdan kaçınılmalıdır.

دين: Kelime sonunda, vakf edildiğinde sakın olan ن harfine hareke verilmemelidir.

2.7. Nasr Sûresi

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ (۱) وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا (۲) فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَعِذْ بِهِ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا (۳)

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ

إِذَا: د harfi peltek ve ince sesle telaffuz edilmelidir.

جَاءَ: ج harfi kalın değil ince sesle telaffuz edilmeli, med harfinden sonra ء geldiği için medd-i muttasıl olması hasebiyle 4 elif (en az 2 elif) miktarı uzatılarak okunmalıdır.

نَصْرُ: ن harfi ince, ص ve ر harfleri mutlaka kalın sesle telaffuz edilmelidir. Bu kelimeyi önceki kelimeden ayırmak için ن harfine vurgu yapılmalı, نَصْرُ şeklinde okumaktan kaçınılmalıdır.

الله: Ortadaki ل kalın okunmalı, ه harfi ile ح harfinin telaffuzu karıştırılmamalıdır.

وَالْفَتْحُ: و harfinde dudaklar ileride olmalı, sakın ل harfine hareke verilmemelidir. Kelime sonunda vakfedildiğinde iki sakın harf (تَح) yan yana geldiği için; hem ت harfini hem de ح harfini hareke vermeden, duyulacak şekilde telaffuz edilmelidir.

وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا

وَرَأَيْتَ: و harfinde dudaklar önde olmalı, ر kalın, أ ince telaffuz edilmelidir. ت harfi د harfi gibi yumuşak okunmamalıdır.

النَّاسَ: ن harfinde idğâm-ı şemsiyye mea'l-ğunne olduğu için 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutulmalı, ن kalın değil mutlaka ince sesle telaffuz edilmelidir. (Çetin, 2008: 244.)

¹⁸ ن harfinde zaman zaman esre (.) hareke ile okunduğu görülebilmekte, mutlaka damme (´) harekeyle okunması gerektiği bilinmelidir.

يَدْخُلُونَ: د harfindeki kalkale ince sesle, öncesindeki harekeye uygun şekilde olmalı, ح harfi kalın, ل harfi ince sesle telaffuz edilmelidir.

فِي دِينٍ: Her iki kelimedede de bulunan med harfleri (ي) ihlal edilmemeli, l'er elif miktarı uzatılmalıdır.

اللَّهُ: Ortadaki ل ince okunmalı, ه harfi ile ح harfinin telaffuzu karıştırılmamalıdır.

أَفْوَاجًا: ف ve و harfleri dudak harfleri olduğu için birbirine karışmasına, idğâm edilmesine mani olunmalı: ف okunduktan sonra و da dudak mutlaka öne çıkarılmalıdır. Kelime sonunda durulduğunda vaki olan medd-i ivaz¹⁹ uygulanırken و ve ج harflerinin ince olduğuna dikkat edilerek okunmalı, “vaâcâ” şeklindeki kalın şekilde telaffuzdan kaçınmalıdır.

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا

فَسَبِّحْ: ف harfi و gibi yumuşak telaffuz edilmemeli, س harfi ince okunmalıdır. ح harfi ه gibi okunmamalıdır.

بِحَمْدِ: ح harfi ه ile karıştırılmamalı, sakın م harfine hareke verilmemelidir.

رَبِّكَ: ر kalın okunmalı, ك harfinin telaffuzuna ihtimam gösterilmelidir.

وَاسْتَغْفِرْ لَهُ: Bu kelimedeki her harf ihtimam gösterilerek telaffuz edilmelidir, zira her birinde hata ihtimali söz konusudur: و harfinde dudaklar önde olmalı, س harfinde ses bir miktar akıtılmalı (İbnü'l-Cezerî, 2007: 33), ت harfi ince bir sesle ve sert bir şekilde telaffuz edilmeli, د gibi telaffuzdan kaçınılmalıdır. غ harfi hem kalın hem de yumuşak seslendirilmeli, ق harfi gibi sert okunmamalıdır. ف harfi و harfi gibi telaffuz edilmemeli, ر harfi mutlaka ince okunmalıdır. Kelime sonundaki ه harfi, özellikle burada vakfedildiği takdirde öncesi de sakın olduğu için yutulmamalı, telaffuzda gösterilmeli ancak ح harfi ile de karıştırılmamalıdır.

إِنَّهُ: ن harfinde idğâm-ı misleyn mea'l-ğunne olduğu için 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutulmalıdır. Kelime sonundaki ه harfi zamir olduğu ve önceki harf de harekeli olduğu için 1 elif miktarı uzatılarak okunmalıdır. (İbnü'l-Cezerî, ts.: 1/239)

كَانَ: ك harfi kalın değil ince sesle telaffuz edilmelidir.

تَوَّابًا: و harfinde dudaklar önde olmalı, و ve ب harfi kalın değil mutlaka ince sesle telaffuz edilmeli, iki harf de 1 elif miktarı uzatılarak okunmalıdır.

2.8. Tebbet Sûresi

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ (۱) مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ (۲) سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ (۳) وَأَمْرَاتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ (۴) فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّنْ مَّسَدٍ (۵)

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ

تَبَّتْ: ب harfinin sesi akıtılmamalıdır, sakın ت harfi telaffuzda duyurulmalıdır.

يَدَا: ي ve د harfleri ince sesle okunmalıdır. Kelime sonundaki med harfinden (l) hemze (l) ayrı kelimelerde gelmesi sebebiyle medd-i munfasıl olduğu ve 4 elif (en az 1 elif) miktarı uzatılarak okunması gerektiği unutulmamalıdır.

¹⁹ İki üstün ile biten kelimelerde vakfedildiğinde sakın nun harfinin yerine, ona bedel olarak elif harfi getirilmesi dolayısıyla bir elif miktarı uzatmayı ifade eder. bk. Komisyon, 2012: 41.

أبي: Kelime başındaki hemzenin (إ) kat' hemzesi olduğuna dikkat edilerek, teshil edilmeden okunmalıdır.

لَهَبٍ وَتَبَّ: ه harfi ح harfi gibi okunmamalıdır. ب harfindeki tenviden sonra و harfi geldiği için vaki olan idğâm mea'l-ğunne sebebiyle, 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır. وَتَبَّ kelimesinin sonunda yer alan ب harfindeki şedde (◌) bulunması ve vakıf halinde ب harfinin sakin olmasından dolayı kalkale meydana gelmesinden dolayı; önce şedde gösterilmeli, sonra kalkale yapılmalıdır. Bu kelimedeki doğru uygulama bir fem-i muhsin bir üstada müracaat edilmelidir.

مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ

مَا أَغْنَىٰ: م harfi kalın değil ince sesle okunmalı, med harfi (إ)'nden sonra hemze (إ) gelmesi sebebiyle 4 elif (en az 1 elif) miktarı uzatılarak okunmalıdır. غ harfi ق gibi sert değil, yumuşak ve kalın sesle telaffuz edilmeli, ن harfi ince sesle okunmalıdır.

عَنْهُ: Sakin ن harfine hareke verilmemeli, ه harfi uzatılmamalıdır.

مَالُهُ: م ve ل harfleri kalın değil ince sesle telaffuz edilmelidir, kelime sonundaki zamir (ه), öncesi harekeli olduğu için 1 elif miktarı uzatılarak okunmalıdır.

وَمَا: و harfinde dudaklar önde olmalı, م harfi kalın değil mutlaka ince sesle telaffuz edilmelidir.

كَسَبَ: ك harfinin telaffuzuna ihtimam gösterilmeli, س harfi kalın değil ince sesle okunmalı, ب harfindeki kalkale sesinin ince olmasına ve önceki harfin harekesine uygun olmasına dikkat edilmelidir.

سَيَصْنَلِي نَارًا دَات لَهَبٍ

سَيَصْنَلِي: ي kısmında biri ince (ي) diğeri kalın (ص) olan harflerin telaffuzlarını karıştırmamalı “seyas” veya “seyes” şeklindeki seslendirmeden kaçınmalı, ل harfini de ince sesle okunmalıdır.

نَارًا: ن harfi ince, ر harfi kalın sesle telaffuz edilmelidir.

ر harfindeki tenviden sonra ذ harfi geldiği için ihfâ yapılmalı, 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır.

ذَات: ذ harfi peltek ve ince sesle telaffuz edilmelidir.

لَهَبٍ: ه harfi ح gibi okunmamalı, kelime sonunda durulduğu takdirde ب harfindeki kalkale, ince sesle ve önceki harfin harekesi dikkate alınarak yapılmalıdır.

وَأَمْرَاتُهُ: ه harfi ح gibi okunmamalı, kelime sonunda geçiş yapıldığı takdirde ب harfindeki tenviden sonra ise و geldiği için idğâm mea'l-ğunne yapılmalı, 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır.

وَأَمْرَاتُهُ حَمَالَةَ الْخَطْبِ

وَأَمْرَاتُهُ: و harfinde dudaklar ileride olmalı, sakin م harfine hareke verilmemelidir. ر harfi kalın, hemze (إ) ince okunmalı, kelime sonundaki ه harfi okuyuşta duyurulmalı ancak ح gibi telaffuzdan kaçınılmalıdır. Kelime sonunda vakıf yapılmayıp geçilecek olursa kelime sonundaki zamir (ه), öncesi harekeli olduğu için 1 elif miktarı uzatılarak okunmalıdır.

حَمَالَةَ: ح harfinin ince şekilde telaffuzuna dikkat edilmeli, م harfinde bulunan şedde sebebiyle 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalı, م harfi maâ şeklinde kalınlaştırılmamalı, ince okunmalıdır.

الْحَطْبُ: Kelime başındaki sakin ط harfine hareke verilmemeli, ح harfi ه gibi okunmamalıdır. ط harfinin telaffuzuna dikkat edilmeli ve kalın sesle okunmalıdır. ب harfindeki kalkalenin ise ince sesle ve önceki harekeye uygun şekilde uygulanmasına ihtimam gösterilmelidir.

فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّنْ مَّسَدٍ

فِي جِيدِهَا: 2 kelimedeki üç med harfi (ي, ل) sebebiyle hepsi aynı miktarda (1 elif) uzatılarak okunmalıdır. ه harfi ح harfi gibi veya kalın bir sesle telaffuz edilmemelidir.

حَبْلٌ: ح harfi ه gibi telaffuz edilmemeli, ب harfindeki kalkalenin ince olmasına özen gösterilmelidir. ل harfindeki tenviden sonra م harfi geldiği için idğâm mea'l-ğunne yapılmalı, 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutulmalıdır.

مِّنْ مَّسَدٍ: Sakin ن sonrasında م harfi gelmesi hasebiyle idğâm mea'l-ğunne 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak uygulanmalıdır.

د harfindeki kalkalenin ince sesle ve önceki harf harekesine uygun biçimde uygulanmasına ihtimam gösterilmelidir.

2.9. İhlas Sûresi

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (١) اللَّهُ الصَّمَدُ (٢) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (٣) وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (٤)

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

قُلْ: ق harfinin kalın şekilde ve ك gibi telaffuz edilmemesine ihtimam gösterilmeli, “De ki” manasına işaretten kelime vurgulu okunmalıdır.

هُوَ: و harfi ه harfinden sonra telaffuzda sönük kalabilmektedir. Bu sebeple و harfinde dudakların öne çıkarılması özellikle önem arz etmektedir.

اللَّهُ: Ortadaki ل kalın okunmalı, ه harfi ح gibi telaffuz edilmemelidir.

أَحَدٌ: Kelime başındaki kat' hemzesi (أ) yumuşatılarak, teshil edilerek okunmamalıdır. ح harfi ه gibi telaffuz edilmemeli, د harfindeki kalkalenin ince sesle ve önceki fetha harekeye uygun şekilde tatbikine özen gösterilmelidir.

أَحَدٌ (١) اللَّهُ **: 1. âyet sonunda durmayıp geçilmek istenildiğinde birçok kimse tarafından “ehadü lillêhi” şeklinde yanlış geçiş yapıldığına şahit olabilmekteyiz. Burada vasıl yapılması halinde أَحَدٌ kelimesinin sonundaki tenvinli د harfi (دُنْ), sakin harf kesre harekeyle harekelenir kaidesi (Medinetü'l-İlmiyye, 2012: 277) gereğince, diğer kelimeye geçişte sakin ن harfine kesre hareke eklenerek “أَحَدُنِ اللَّهُ” (ehadünillêhi) şeklinde okunmalıdır.

اللَّهُ الصَّمَدُ

اللَّهُ: Baştaki hemze kalın değil mutlaka ince sesle, ortadaki ل ise kalın sesle okunmalı, ه harfi ح harfi gibi telaffuz edilmemelidir.

الصَّمَدُ: ص harfi kalın, م harfi ince sesle okunmalıdır. Kelime sonundaki د harfindeki kalkalenin ince ve öncesindeki fetha harekenin sesine uygun şekilde telaffuz edilmesine ihtimam gösterilmelidir.

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

لَمْ: sakin م harfine hareke verilmemelidir.

يَلِدُ: د harfindeki kalkale ince ve öncesindeki kesre harekenin sesine uygun şekilde uygulanmalıdır. Ayrıca buranın âyet sonu olmadığı veya burada durak işareti yer almadığı göz önünde bulundurulmalı, duraklama, sekte benzeri şekilde okuyuştan kaçınılmalıdır.

وَلَمْ: و harfinde dudaklar ileride olmalı, sakin م harfine hareke verilmemelidir.

يُولِدُ: ي harfi kalın değil ince sesle okunmalı, med harfi (و) olduğu dikkate alınarak okunmalıdır. Kelime sonundaki د harfindeki kalkaleyi, öncesindeki fetha harekenin sesine uygun şekilde uygulamada ihtimam gösterilmelidir.

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

وَلَمْ: و harfinde dudaklar ileride olmalı, sakin م harfine hareke verilmemelidir.

يَكُنْ لَهُ: Sakin ن sonrasında ل harfi geldiği için idğâm bilâğunne olur. Bu sebeple يَكُنْ لَهُ şeklinde okunması gerekir. (Cüreysi, 2018: 258) Ancak buradaki ك harfini kalın değil, ince okunmasına dikkat edilmelidir.

لَهُ: Zamirin (ه) öncesindeki harf harekeli olduğu için 1 elif miktarı uzatılarak okunmalıdır.

كُفُوًا: ف ve و harfleri dudak harfleri olduğu için birbirine karışmasına, idğâm edilmesine mani olunmalı, harflerin doğru telaffuzu için özen gösterilmelidir.

أَحَدٌ: Hemze (أ) ince okunmalı, ح harfi ه harfi gibi telaffuz edilmemeli veya kalın okunmamalıdır. د harfindeki kalkalenin ince sesle ve öncesindeki fetha harekenin sesine uygun şekilde uygulamada ihtimam gösterilmelidir

2.10. Felak Sûresi

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ (۱) مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ (۲) وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ (۳) وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ (۴) وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ (۵)

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ

قُلْ: ق harfini ك gibi telaffuz etmemeye ihtimam gösterilmeli, “De ki” manasına işareten kelime vurgulu okunmalıdır.

أَعُوذُ: Hemze (أ), ع ve ذ harfleri kalın değil ince sesle okunmalı, ع harfinden sonraki med harfine (و) dikkat edilmeli, 1 elif miktarı uzatılarak okunmalı, ذ harfinin peltek harflerden olduğu unutulmamalıdır.

بِرَبِّ: ب harfleri ince, ر kalın şekilde seslendirilmelidir.

الْفَلَقِ: Kelime başındaki sakin ل harfine hareke verilmemelidir. ف ve ل harfleri ince okunmalı, ق harfinde durulduğu zaman ortaya çıkan kalkalenin kalın sesle ve kuvvetli olmasına ihtimam gösterilmelidir.

مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

مِنْ: Sakin ن sonrasında ش harfi geldiği için ihfâ yapılmalı, 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır.

شَرِّ kelimesindeki ر harfinin harekesi kesre olması hasebiyle mutlaka ince okunması gerektiği unutulmamalıdır.

مَا: م kalın değil ince sesle okunmalıdır.

خَلَقَ: Sırasıyla خ kalın, ل ince, ق kalın sesle telaffuz edilmelidir. ق harfinde durulduğu zaman ortaya çıkan kalkalenin kalın sesle ve kuvvetli olmasına ihtimam gösterilmelidir.

وَمِنْ شَرِّ عَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ

وَمِنْ: harfinde dudaklar önde olmalıdır. Sakin ن sonrasında ش harfi geldiği için ihfâ yapılmalı, 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır

شَرِّ kelimesindeki ر harfinin harekesi kesre olması hasebiyle mutlaka ince okunması gerektiği unutulmamalıdır.

عَاسِقٍ: غ harfi ق gibi sert değil yumuşak ve kalın bir sesle telaffuz edilmeli, س harfi ince, ق harfi de gın şeklinde değil gın şeklinde kalından inceye doğru sesle ama uzatılmadan okunmalıdır.

إِذَا: ذ harfi peltek telaffuz edilmeli, kalın değil ince sesle ve uzatılarak okunmalıdır.

وَقَبَ: ق harfinde dudaklar önde ve ince sesle, ق kalın, ب ince olmalıdır. Kalın harften sonra geldiği için ب harfindeki kalkale kalın sese meylettirilmemeli, harfin aslına uygun biçimde ince sesle okunmalıdır.

وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ

وَمِنْ: harfinde dudaklar önde olmalı, sakin ن sonrasında ش harfi geldiği için ihfâ yapılmalı, 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır.

شَرِّ kelimesindeki ر harfinin harekesi kesre olması hasebiyle mutlaka ince okunması gerektiği unutulmamalıdır.

النَّفَّاثَاتِ: ن harfinde idğâm-ı şemsiyye mea'l-ğunne olması sebebiye 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır. ف ve ث harfleri kalın değil mutlaka ince sesle uzatılmalı, ث harfinin peltekliliğine dikkat edilmelidir.

الْعُقَدِ: Kelime başındaki sakin ل harfine hareke verilmemeli, ع harfi ince, ق harfi kalın sesle okunmalı, د harfindeki kalkale ince ve öncesindeki fetha hareketinin sesine uygun şekilde uygulanmalı, ق harfinin kalın sesinden tefrik edilmelidir.

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ

وَمِنْ: harfinde dudaklar önde olmalı, sakin ن sonrasında ش harfi geldiği için ihfâ yapılmalı, 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır.

شَرِّ kelimesindeki ر harfinin harekesi kesre olması hasebiyle mutlaka ince okunması gerektiği unutulmamalıdır.

حَاسِدٍ: ح harfi kalın değil ince sesle, uzatılarak telaffuz edilmelidir,

إِذَا: ذ harfi peltek olarak seslendirilmelidir.

حَسَدَ: ح ve س harfleri kalın değil ince olarak telaffuz edilmelidir. د harfindeki kalkalede önceki harfin fetha hareketine uygun şekilde uygulamaya özen gösterilmelidir.

2.11. Nâs Sûresi

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ﴿١﴾ مَلِكِ النَّاسِ ﴿٢﴾ إِلَهِ النَّاسِ ﴿٣﴾ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ﴿٤﴾ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ﴿٥﴾ مِنَ الْجِنَّةِ

وَالنَّاسِ ﴿٦﴾

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

قُلْ harfinin telaffuzuna, kalınlığına ihtimam gösterilmeli, ك gibi telaffuz edilmemeli, “De ki” manasına işareten kelime vurgulu okunmalıdır.

أَعُوذُ: Hemze (أ), ع ve ذ harfleri kalın değil ince sesle okunmalıdır. ع harfinden sonraki med harfine (و) dikkat edilmeli, 1 elif miktarı uzatılarak okunmalı, ذ harfinin peltek olduğu bilinerek telaffuz edilmelidir.

بِرَبِّ: ب harfleri ince, ر kalın seslendirilmelidir.

النَّاسِ: ن harfinde idğâm-ı şemsiyye mea'l-ğunne olması sebebiye 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır. ن harfi “nâs” şeklinde kalın değil mutlaka ince sesle telaffuz edilmelidir. Kelime sonundaki س harfi yutulmamalı, duyurulacak şekilde seslendirilmelidir.

مَلِكِ النَّاسِ

مَلِكِ م harfi kalın değil ince sesle okunmalı ve uzatma yapılmamalı, ك harfinin telaffuzuna dikkat edilmelidir.

النَّاسِ: ن harfinde idğâm-ı şemsiyye mea'l-ğunne olması sebebiye 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır. Kelime sonundaki س harfi yutulmamalı, duyurulacak şekilde seslendirilmelidir.

إِلَهُ النَّاسِ

إِلَهُ ل harfi kalın değil mutlaka ince sesle telaffuz edilmelidir.

النَّاسِ: ن harfinde idğâm-ı şemsiyye mea'l-ğunne olması sebebiye 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır. Kelime sonundaki س harfi yutulmamalı, duyurulacak şekilde seslendirilmelidir.

مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ

مِنْ: Sakin ن sonrasında ش harfi geldiği için ihfâ yapılmalı, 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır.

شَرِّ kelimesindeki ر harfinin harekesi kesre olması hasebiyle mutlaka ince okunması gerektiği unutulmamalıdır.

الْوَسْوَاسِ: Sakin ل harfine hareke verilmemelidir. و harflerinde dudaklar önde olmalı, ortadaki sakin س harfi hızlıca geçilmeden, duyulacak şekilde telaffuz edilmelidir.

الْخَنَّاسِ: Sakin ل harfine hareke verilmemelidir. ن harfinde idğâm-ı misleyn mea'l-ğunne olması sebebiye 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır. ن harfi kalın değil ince bir şekilde seslendirilmelidir. Kelime sonundaki س harfi yutulmamalı, duyurulacak şekilde seslendirilmelidir.

الَّذِي يُوسُّسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ

الَّذِي ذ harfinin ince ve peltek olduğu bilinerek seslendirilmelidir.

يُوسُّسُ و harflerinde dudaklar önde olmalı, ortadaki sakin س harfi hızlıca geçilmeden, duyulacak şekilde telaffuz edilmelidir.

صُذُور: ص kalın, د ve ر harfleri ince sesle telaffuz edilmelidir. د harfinden sonra gelen med harfî (و) dikkate alınarak, د harfî 1 elif miktarı uzatılarak okunmalıdır.²⁰

النَّاسِ: ن harfînde idğâm-ı şemsiyye mea'l-ğunne olması sebebiyle 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalı, kelime sonundaki س harfî yutulmamalı, duyurulacak şekilde seslendirilmelidir.

مِنَ الْجَنَّةِ وَالنَّاسِ

الْجَنَّةِ: Kelime başındaki sakin ج harfine hareke verilmemeli, müşedded ن harfînde vaki olan idğam misleyn mea'l-ğunne sebebiyle 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalıdır.

وَالنَّاسِ: و harfînde dudaklar ileride olmalı, ن harfînde idğâm-ı şemsiyye mea'l-ğunne olması sebebiyle 1,5 elif (en az 1 elif) miktarı tutularak okunmalı, kelime sonundaki س harfî yutulmamalı, duyurulacak şekilde seslendirilmelidir.

Sonuç

Namaz kırâatinde lahn konusunun işlendiği bu çalışmada, tekbir, istiaze, besmele lafızları yanında, Fatiha sûresi ve sonrasında okunması mutata kabul edilen Fîl-Nâs arasındaki sûreler incelenmiştir. İlahiyat Fakültesi öğrencileri ve din görevlilerinin okuyuşlarında şahit olunan ve kayda geçirilen hatalara işaret edilmiş ve nasıl düzeltilmesi gerektiği ifade edilmeye çalışılmıştır.

Bazı yerlerde lahn-ı celî olarak değerlendirilebilecek, harf/ hareke değişimi şeklinde gerçekleşen önemli hatalar yapıldığına dikkat çekilmiştir. Manaya etki edebilme durumu sebebiyle çok önemli olan bu hatalardan nasıl uzak durulacağı ifade edilmiştir.

Lahn-ı celî gibi çok mühim hataların yanında lahn-ı hafî şeklinde nitelendirilebilecek hataların çoğunlukta olduğu görülmüştür: Harflerin telaffuzlarındaki hatalar, ğunne ile okunacak yerlerdeki ihmaller vb. hususlardaki eksikler ifade edilmiş, gerekli düzeltmeler zikredilmiştir.

Kur'ân-ı Kerîm'in az bir kısmının tahlilini içermekle birlikte bu çalışma, kısa bir sûrede dahi ne kadar çok ve önemli okuyuş hatası (lahn) yapılabildiğini göstermektedir. Her biri hoca/hoca adayı vasfını haiz İlahiyat Fakültesi öğrencileri tarafından bu hataların yapılmaması gerektiği muhakkaktır. Zira mezuniyet sonrası vazifelenirileme durumu vuku bulduğu takdirde bu önemli hatalar hem temsil açısından zafiyet sebebi hem de o öğrenci için manevi bir vebal olacaktır.

Hâlihazırda vazifede olan din görevlilerinin okuyuşlarında bu gibi hataların bulunması ise ciddi şekilde üzerine durulması gereken bir husustur. Zira yoğun bir şekilde Kur'ân mesaisinin yapıldığı Ramazan aylarındaki mukabelelerde görevlilerin okuyuşlarında çok ciddi hatalara şahit olunabilmekte, uygulanması vacip olan; ihfâ, idğâm, iklâb vb. tecvid kaidelerinin adeta hiçe sayıldığı görülebilmektedir. Bilhassa teravîh namazlarında zamandan tasarruf etmek için yukarıda işaret edilen hatalardan birçoğuna düşülebilmektedir.

Çalışma boyunca işaret edilen yanlış okuyuşların meydana gelmemesi için tedbir alınması gerektiğinde şüphe yoktur. Bunun için İlahiyat Fakültelerinde verilen Kur'ân-ı Kerîm derslerine ehemmiyet atfedilmelidir: Yüzünden okumadaki eksiklerin giderilmesine ağırlık verilmekle birlikte, alınan ezberlerde tespit edilen mühim

²⁰ Bu kelime genellikle ya "suduuri" şeklinde ya da "südûri" şeklinde yanlış okunmaktadır. "sudûri" şeklinde telaffuz edilmelidir.

hataların talebe tarafından görülmesi ve düzeltilmesi sağlanmalıdır. Bunun için de ehil kimselerin derslere girmesi sağlanmalıdır. Zira sadece tecvid konusu anlatılarak ve yazılı sınav yapılarak Kur'ân derslerinin geçirildiği uygulamaların mevcudiyetini esfle bilmekteyiz.

Din görevlileri için de kurum içinden veya dışından ehil kimseler vasıtasıyla gerekli eğitimlerin verilmesi çok önem taşımaktadır. Her ne kadar son senelerde mülakatlardaki ciddiyetin artması, eğitim merkezlerinin çoğaltılması ve personelin tashih-i huruf eğitimlerinden geçirilmesi önemli faydalar sağlasa da halen yeterli olmadığına dair birçok örnek bulunmaktadır. 6 aylık tashih-i huruf eğitiminden geçmiş ve belgesini almış birçok kimsede, harf telaffuzlarında eksiklikler bulunduğu gibi, ğunnelerde, fer'i med miktarlarına riâyette gevşeklik görülebilmektedir. Burada eğitimi alan kimsenin kapasitesi kadar verilen eğitimin kalitesi ve eğitim sonunda yapılan sınavın ne kadar ciddiyetle uygulandığı hususu sorgulanmalı, gereken tedbirler alınmalıdır.

Kaynakça | References

- Aslan, Ö. (2003). Kur'ân Tilavetinde Tecvîd'in Gerekliliği ve Lahn (Okuyuş Hataları). *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7/1, 357-372.
- Bakırcı, F. (2020). *Kur'ân Kıraatinde Fem-i Muhsin Kavramı*. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.
- Cüreysi, M. M.N. (2018). Nihayetü'l-kavli'l-müfid fi ilmi't-tecvid. Kahire: Mektebetü Evlêdi's-Şeyh li't-Türâs.
- Çetin, A. (2003). Lahn. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. TDV Yayınları, 27/55-56.
- Çetin, A. (2008). *Kur'an Okuma Esasları*. Bursa: Emin Yayınları.
- Çetin, A. (2011). Tecvid. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. TDV Yayınları, 40/253-254.
- Demirci, M. (2001). İstiâze. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. TDV Yayınları, 23/318-319.
- Durmuş, İ. (1998). Hemze, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. TDV Yayınları, 17/190-193.
- ed-Dânî, E. A. O. (2007). *Câmiu'l-beyân fi'l-kırâati's-seb'*. Câmiatü's-Şêriga.
- ed-Dânî, E. A. O. (2000). *et-Tahtid fi'l-itkân ve 't-tecvid*. nşr. Gânim Kaddûri el-Hamed. Ürdün: Dâru Ammâr.
- ed-Dimyâtî, A. b. M. B. (2006). *İthafü fudalâi'l-beşer fi'l-kırâati'l-erbeate aşer*. Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Gürkan, M. (2013). Zelletü'l-Kârî. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 44/225-227. TDV Yayınları.
- Halil b. Ahmed, E. A. *Kitâbü'l-Ayn alâ hurûfi'l-mu'cem*. nşr. Abdülhamîd Hindâvî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Işık, E. (1995). Fâtiha Sûresi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. TDV Yayınları, 12/252-254.
- İbnü'l-Cezerî, E. H. Ş. M. b. M. *en-Neşr fi'l-kırâati'l-aşr*. Mektebetü't-Ticariyye.
- İbnü'l-Cezerî, E. H. Ş. M. b. M. (1986). *et-Temhid fi ilmi't-tecvid*. thk. Gânim Kaddûri el-Hamed. Müessesetü'r-Risâle.
- İbnü'l-Cezerî, E. H. Ş. M. b. M. (2007). *el-Mukaddimetü'l-Cezerî*. Lübnan: Dar el-Sâgî.

İbn Manzûr, C. M. b. M. (1990). *Lisânü'l-Arab*. Beyrut: Dâru'l-Fikr. "lhn" md.

Karaçam, İ. (2010). *Kur'ân-ı Kerim'in Faziletleri ve Okunma Kaideleri*. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı (İFAV).

Komisyon. (2012). *Tecvîd Risâlesi*. İstanbul: Üsküdar Yayınevi.

Köse, S. (2011). Tekbir. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. TDV Yayınları, 40/341-343.

Küçük, C. (2017). Kur'ân Harflerinin Sıfatları (Sıfat-ı Hurûf). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5 (7), 63-77.

Medinetü'l-İlmiyye (2012). *İnâyetü'n-Nahv*. Karaçi: Mektebetü'l-Medîne.

Muhammed B. M. A. N. (2021). *Kuran tilavetinde yaygın hatalar: Fatıha sûresi örneği*. (çev. Nihat Temel). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Sarı, M. A. (1999). İbdâl. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 27/55-56. TDV Yayınları. 19/263-265.

Tatlısu, M. (2021). Kur'ân Tilavetinde Lahn Olgusu: el-Mûdih fi't-Tecvîd Örneği. *Din ve Bilim: Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 4/2, 194-213.

Tuğral, R. (2007). *Kur'ân- Kerîm'in Kolay Talimi*. İzmir İlahiyat Vakfı.

Tuncel, E. (2020). İlk Dönem Tecvid Eserlerinin Teşekkülünde Lahn Olgusunun Etkisi. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 59, 105-129.

Structured Abstract

The Qur'an, which is stated to be preserved by Allah, has been carefully emphasized in every era. Since the time of the Prophet, believers have tried to prevent even the slightest mistake in the words of the Qur'an. The sensitivity on this issue can be seen in many narrations. The lahn, which deals with the mistakes made on the words of the Qur'an, is one of the issues that manifests as a result of this sensitivity. Lahn, which is given importance by recitation scholars and finds its place in almost all recitation sources, has meanings such as tune, melody, grammatical error in the dictionary. In terms of the science of recitation, it is the subject of examining the possible mistakes to be made while reading the Qur'an. It consists of two parts: lahn al-jalî and lahn al-khafî. Lahn al-jalî: It means clear error. The measure of the obviousness of the error is that it can be seen by anyone who is familiar with the science of tajweed or not. This is divided into 3 parts: a. Errors such as lahn al-jalî in the letter: Ibdâl of the letters, reading another letter instead of one letter, not reading the existing letter are included in this section. b. Lahn al-jalî that occurs in the movement: It is the lahn that occurs when the existing movement is changed or read differently. c. Lahn al-jalî that occurs in silence: These are the mistakes made by giving movement to the letters that are in a calm state.

Lahn al-Khafî: It means hidden error. They are errors that can only be noticed by those who know the science of tajweed. It is in two parts: a. Errors that can be noticed by those who have a basic knowledge of tajweed: Violation of precepts such as ihfa, idgham mea'l-ghunna, iqlâb are of this type. b. Errors that can be seen by those who have fully mastered the science of tajweed: Errors such as the pronunciation of the letter râ and the thick/thin reading of the word Allah are examples of this part.

In this study, the issue of prayer recitation within the scope of lahn will be examined. In the works written before, the points to be considered in some surahs were pointed out, but it was seen that these evaluations were made in a narrow scope. In this article, on the other hand, the possible mistakes to be made in the surahs between Surah al-Fatiha, which is directly related to the recitation of the recitation, which is one of the essential elements of prayer, and the Surahs between Fîl-Nâs, which is considered customary to be recited, are discussed comprehensively. In addition, the articles that have a place in the prayer service such as takbir, istiazah and basmala will be examined. The surahs and phrases that are the subject of the examination are evaluated based on the errors observed in the recitation of the Qur'an by the students studying in the Faculties of Theology and in the prayer recitation of the mosque officials. These evaluations and recommendations are made by taking into account the information we have gained during the training we have received from our masters, as well as the information based on the existing resources related to the field.

The aim here is to ensure that unseen/invisible errors are visible and to offer suggestions on how to correct them. Although the method of correcting errors in Qur'anic education is based on musafah, it is certain that this and similar studies are reminiscent and beneficial. In this direction, first of all, the mistakes made in the words of istiazah, basmala and takbir related to prayer, and then the places that can be misread in the surahs between Fatiha and Fîl-Nâs will be pointed out, and suggestions have been made on how to correct the mistakes.

It has been pointed out that in some places, important mistakes have been made in the form of letter/movement changes, which can be considered as lahn al-jalî. It is stated how to avoid these mistakes, which are very important due to their ability to affect the meaning. As a result of the research, it has been seen that in addition to very important errors such as lahn al-jalî, there are errors that can be described as lahn al-khafî in the

majority: Errors in the pronunciation of the letters, negligence in the places to be read with ğunna, etc. deficiencies were expressed and necessary corrections were mentioned.

Although it includes an analysis of a small part of the Qur'an, this study shows how many and important reading errors (lahn) can be made even in a short surah. It is certain that these mistakes should not be made by the students of the Faculty of Theology, each of whom has the qualification of a teacher/teacher candidate. Because if the situation of being assigned after graduation occurs, these important mistakes will be both a reason for weakness in terms of representation and a moral plague for that student.

There is no doubt that precautions should be taken to prevent the misreadings pointed out throughout the study. For this reason, importance should be attributed to the Qur'an courses given in the Faculties of Theology: Although the emphasis is on eliminating the deficiencies in reading, it should be ensured that the important errors detected in the memorizations are seen and corrected by the student. For this, it should be ensured that competent people attend the classes. Because we regret that there are practices in which Qur'anic lessons are passed only by explaining the subject of tajweed and conducting written exams.